

Hildes geluk

Marie Lamballe bij Boekerij:

Hildes droom
Hildes beproeving
Hildes geluk

Marie
LAMBALLE

HILDES
GELUK

Een onverwerkt oorlogsverleden.

Een lonkende nieuwe liefde.

Een zwaarbevochten toekomst.

ISBN 978-90-225-9321-9

ISBN 978-94-023-1814-2 (e-book)

ISBN 978-90-528-6467-9 (audio)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Café Engel: Töchter der Hoffnung*

Vertaling: Hilke Makkink

Omslagontwerp: Bürosüd

Omslagbeeld: © Mauritius images / Erhard Hess

Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2020 Bastei Lübbe AG, Keulen

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van Internationaal
Literatuur Bureau bv, Amsterdam

© 2022 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Swetlana

Wiesbaden, mei 1959

Het is een warme dag geweest, een van die vroege voorjaarsdagen in mei die de huizen en parken van de stad laten stralen. En nu, tegen negen uur 's avonds, flaneren zowel inwoners als kuurgasten nog altijd door de Wilhelmstraße; ze bekijken de etalages van de dure winkels, slenteren onder de groen uitlopende platanen door naar het 'Warmer Damm', of zitten op een van de terrassen. Vooral dat van Café Blum, dat tegenover het Kurhaus ligt en sinds een paar jaar behoorlijk gemoderniseerd is. Niet alleen nemen de door markiezen overschaduwde tafeltjes een aanzienlijk deel van het trottoir in beslag – in het bijbehorende restaurant kan ook geluncht worden. En op de erboven liggende verdiepingen bevindt zich inmiddels een hotel.

Blum heeft Café Engel, dat tientallen jaren lang 'het beste café van de stad' was, van de troon gestoten. Ook vanavond zijn er weer veel terrastafeltjes van het restaurant bezet, er wordt gedineerd, wijn gedronken of genoten van de verse *Maibowle*. Obers in zwarte pakken, een witte doek over de arm, rennen tussen de tafels door – nieuwe gasten moeten binnen plaatsnemen, omdat veel buitentafeltjes vandaag gereserveerd zijn. In het Kurhaus aan de overkant geeft de beroemde prima donna Maria Callas een concert – na afloop zal de toeloop van theaterbezoekers op de cafés en restaurants weer groot zijn.

In Café Engel gaat het er beduidend rustiger aan toe. Buiten zit

een jong stelletje aan de wijn; ze zijn verdiept in een geanimeerd gesprek en nippen slechts af en toe van hun glazen. Swetlana, die vanavond meehelpt, heeft al twee keer gevraagd of ze nog wensen hebben, maar de twee zijn blijkbaar innig tevreden.

Binnen zijn ze onder elkaar. Heinz Koch en zijn vrouw Else zitten aan het hoektafeltje achter een engelendrank, een droge witte wijn, afkomstig van de wijngaard van hun schoonzoon. Hubsi Lindner, de pianist, is bij hen komen zitten; de eenzame vrijgezel speelt nog altijd drie keer in de week 's middags in het café en hoort inmiddels min of meer bij de familie. Hetzelfde geldt voor Addi Dobscher, die voor de oorlog als basbariton triomfen vierde in het theater. Nog altijd woont hij in zijn kleine appartement op de bovenste verdieping en maakt hij zich, zo goed als het gaat, nuttig in het huis. Zijn vijfenzeventig jaar zijn de flinke, witharige man amper aan te zien – alleen wie hem nog van vroeger kent valt op dat zijn bewegingen langzamer geworden zijn en dat hij licht voorovergebogen loopt. Hij woont alleen – Julia Wemhöner, zijn enige grote liefde, woont inmiddels in een ander appartement.

‘Zal ik die twee buiten nog eens vragen of ze iets nodig hebben?’ vraagt Swetlana onzeker aan Else.

Die schudt haar hoofd.

‘Nee, laat maar... straks denken ze nog dat we ze willen weggagen. Mochten er straks nog gasten komen, dan kun je ze er in het voorbijgaan nog eens naar vragen...’

Swetlana knikt en wil zich al terugtrekken in de keuken, maar Heinz Koch roept haar terug.

‘Breng ons nog een fles engelendrank, Swetlana. En kom er dan bij zitten...’

Swetlana aarzelt en kijkt onzeker naar Else. Hoewel de verhouding met haar schoonmoeder met de jaren wel verbeterd is, vooral de geboorte van de kleine Sina, die inmiddels alweer acht jaar is, heeft Else een stuk welwillender gemaakt – van echte genegenheid is nog altijd geen sprake. Else snapt nog steeds niet dat haar zoon August, die toch zo zwaar geleden heeft in Russische krijgsgevangenschap, uitgerekend met een Russin moest trouwen.

‘Eigenlijk zou de bediening niet bij ons aan tafel moeten zitten,

Heinz,' zegt Else ook prompt. 'Dat maakt geen goede indruk bij de gasten.'

Heinz streelt zijn Else even liefdevol over haar arm. 'Ach, wat! Het duurt nog zeker een uur voordat de eerste concertbezoekers vanuit het Kurhaus hiernaartoe komen. Moet dat meisje daar dan maar lijdzaam op staan wachten?'

Omdat ook Hubsi en Addi Swetlana wenken, geeft Else zich gewonnen.

'Jullie hebben gelijk,' zucht ze. 'Ik ben nu eenmaal van de oude stempel. Toen ik destijds jong was en hier bediende – toen vonden mijn ouders zoets niet goed. Echt streng waren ze toen...'

Addi lacht en vult haar glas bij. 'En je kreeg waarschijnlijk ook geen wijn.'

'God verhoede! Daarin waren mijn ouders onverzettelijk. Zolang het café geopend was, dronk zelfs papa geen druppel alcohol...'

Swetlana haalt een nieuwe fles en een kan water uit de keuken en komt ermee aan tafel zitten. Ze ontkurkt de wijn en schenkt de anderen in; zelf drinkt ze alleen water. Thuis, in de kleine, prachtige Jugendstilvilla die August een jaar geleden gekocht heeft, ligt de achtjarige Sina nu al lang in bed, nadat August haar vermoedelijk haar lievelingsverhaal voorgelezen heeft. *Pippi Langkous* heet het kinderboek van een Zweedse schrijfster. Sina vindt het geweldig en August ook. Swetlana bevalt het wat minder, zij vindt het een beetje aanstootgevend. Een kind zou moeten leren om zijn ouders te gehoorzamen, goede cijfers te halen op school en eerlijk, oprecht en vlijtig te zijn. Dat is hoe zij het thuis geleerd heeft, zo wordt een kind een goed mens. Maar in dit boek worden kinderen er juist toe aanzet om gevaarlijke onzin uit te halen. Ze begrijpt niet dat uitgerekend August, die in veel dingen heel streng is, zo gek is op dit boek en Sina er zo vaak uit voorleest. Vooral omdat Sina een echte boekenwurm is en zelf heel goed kan lezen. Maar het is nu eenmaal gezellig om heerlijk ondergestopt in bed te liggen en te luisteren naar iemand die je voorleest.

Terwijl de avondschemering langzaam over de stad neerdaalt en in het theater en Kurhaus de lampen aangaan, zit Swetlana zwijgend bij de anderen aan tafel naar de gesprekken te luisteren. Eigenlijk

gaat het altijd over dezelfde onderwerpen. De nieuwe tijd, die haar schoonouders helemaal niks vinden en waarmee ook de twee sympathieke oudere heren wat moeite hebben.

‘Die lerares heeft roodgelakte nagels,’ zegt Else geschokt. ‘Moet je je voorstellen. Wat moeten de kinderen wel niet van haar denken?’

Swetlana trekt uit plichtsgevoel een verontwaardigd gezicht en denkt er het hare van. Zelf lakt ze ook heel graag haar nagels en in de zomer zelfs haar teennagels. August moedigt het aan, die vindt het mooi, neemt zelfs af en toe een flesje nagellak voor haar mee van onderweg. Hij verdient goed met zijn advocatenkantoor en is er trots op dat hij zijn gezin een zorgeloos bestaan kan bieden. Alleen met Swetlana’s zoon Mischa, die inmiddels zestien is, hebben ze het niet altijd even makkelijk.

‘Petticoat noemen ze het,’ zegt Else spottend. Het gesprek is verdergegaan. ‘Helemaal gestoord zijn ze, die jonge meisjes. Dragen meerdere van die dingen over elkaar, zodat de wijde rok nog verder uitstaat en je tot weet ik waar kunt kijken. En hoe ze met die heupen draaien! Uitdagend gewoon. Vroeger zou zo’n meisje opgepakt zijn...’

Niet iedereen is het met haar eens, vooral Addi vindt dat die jonge meisjes er juist heel vlot uitzien, en Heinz valt hem bij. Nu hebben ze het over paardenstaartkapsels en die vreselijke ‘dreunmuziek’, de rock-’n-roll. Hier staat Hubsli Lindner volledig aan Elses kant. Zangers als die Elvis Presley zouden toch nooit van z’n leven in de buurt kunnen komen van de grote tenoren als Richard Tauber en Enrico Caruso! Onbegrijpelijk dat die jongelui zo achter die vent aan liepen en zelfs zijn kapsel na-aapten.

Hier kijkt Else Swetlana aan, want ook Mischa kamt zijn kuif over zijn voorhoofd en smeert hem dagelijks in met heerlijk geurende pommades. Het is een knappe jongen, hij lijkt op zijn vader, die Swetlana destijds in het kamp het hoofd zwaar op hol gebracht heeft. De meisjes zijn gek op hem. Na de achtjarige lagere school was hij met een vakopleiding bij Dyckerhoff begonnen, waar hij echter meteen weer weggelopen was. En ook bij Henkell in Biebrich beviel het hem niet, maar in een nieuwe opleiding heeft hij nu geen zin meer.

Buiten is het nu donker, de straatlantaarns werpen een zachte, gelige gloed over de straat en het park, het verlichte theater achter de platanen heeft iets onwerkelijks, erboven hangt een heldere ster aan de grijze nachthemel. Het jonge stel wil afrekenen. Swetlana haast zich naar buiten, krijgt een kleine fooi en bedankt. De eerste mensen in avondkleding steken vanuit het Kurhaus de straat over – het concert is afgelopen.

‘Hebt u gelezen wat de *Kurier* over Callas schreef?’ vraagt de jongeman aan Swetlana. ‘Een tijgerin. Volkomen onberekenbaar. Je weet nooit of ze ’s avonds gaat zingen of afzegt.’

Swetlana glimlacht vriendelijk. Een vrouw als Maria Callas kan zich dergelijke dwaasheden permitteren – ze is zo beroemd dat alles haar vergeven wordt. Maar ze vindt wel dat deze vrouw een slecht voorbeeld geeft. Juist zo’n grote artieste zou zich niet als een tijgerin moeten gedragen, maar zich eerder bescheiden moeten opstellen.

‘Wij vonden de entreekaartjes in elk geval te duur,’ zegt de jongeman. ‘Dan drinken we liever een lekker wijntje! Zegt u maar tegen meneer Perrier dat we enthousiast zijn!’

‘Dank u wel. Daar zal hij blij mee zijn...’

Swetlana blijft nog even buiten staan, in de hoop dat er nog wat mensen aan de tafeltjes komen zitten, maar zoals gebruikelijk onderschept Café Blum, dat immers direct tegenover het Kurhaus ligt, weer alle gasten.

Binnen hebben ze het debacle ook al opgemerkt – het komt dan ook niet onverwacht. Bij evenementen in het Kurhaus is Café Engel nu eenmaal in het nadeel, daartegenover staat dat de theaterbezoekers weer vaker bij hen eindigen, omdat het theater direct aan de overkant ligt.

‘Vroeger kwamen artiesten als die Callas na het concert altijd even bij ons in Café Engel,’ vertelt Heinz Koch mismoedig. ‘Omdat ze zich hier op hun gemak voelden. Ze hangen daar nog aan de muur, alle groten uit de theaterwereld. Gründgens en Tilla Durieux...’

En omdat Hilde en Jean-Jacques op het moment met de tweeling op familiebezoek in Frankrijk zijn, vervolgt hij zacht: ‘Die verbouwing heeft de sfeer van het café kapotgemaakt. Het artistieke is verdwenen. Die grote ramen en die lichte muren – alles even kil en

ongezellig. Daarom komen al die grote zangers en acteurs nu niet meer...'

Else knikt droevig en Hubsi voegt er nog aan toe dat inmiddels zelfs de zangers van het Staatstheater tijdens de pauzes niet meer naar hen toe komen. Om van de acteurs nog maar te zwijgen.

'Ze gaan allemaal naar Blum,' zucht Else. 'Die bieden een compleet menu aan voor twee mark vijftig, inclusief soep en dessert. Maar goed, zij zijn dan ook een restaurant, met een kok en een echte keuken...'

Wat waren ze blij destijds, toen Café König zijn deuren moest sluiten omdat het gebouw ernaast werd gesloopt en het braakliggende terrein gesloten werd. Ze dachten eindelijk verlost te zijn van die lastige concurrent. Een fatale vergissing. Naast Café König hadden ze zich al die jaren nog prima staande weten te houden, met name dankzij de vele voorstellingen op hun kleine podium. Wat hadden daar fantastische mensen opgetreden! Cabaretiers en woordkunstenaars als Heinz Erhardt en Werner Finck waren via Wilhelm bij hen gekomen. Jonge musici van de hogeschool in Frankfurt en het conservatorium van Wiesbaden. Zelfs enkele acteurs van het Staatstheater hadden hier een solovoorstelling gegeven. Maar intussen is het culturele leven in heel Wiesbaden weer opgebloeid, overal worden interessante dingen geboden, en het publiek weet hen niet meer te vinden.

'Zoals het ooit was, zal het nooit meer zijn,' zegt Else verdrietig. 'De beste tijden van Café Engel hebben wij samen beleefd, Heinz. En daarvoor ben ik God dankbaar.'

Ze legt haar hoofd op zijn schouder en hij streelt haar over haar grijze, krullende haar. Swetlana is ontroerd. In de herfst vieren de twee hun veertigjarige bruiloft – wat een geluk, als twee mensen na zoveel tijd nog steeds zoveel van elkaar houden. Hilde heeft al grote plannen voor het feest, waarvan haar ouders niets mogen weten, omdat het een verrassing is. Er was sprake van een boottochtje op de Rijn tot aan Eltville, met champagne en artistieke optredens aan boord...

'Misschien dat Fritz Bogner met wat collega's nog een wijntje komt drinken,' troost Addi, die Elses verdriet niet kan aanzien. Maar

Swetlana schudt haar hoofd. Fritz Bogner houdt zich op het moment nogal afzijdig van zijn collega's. Zelfs na premières, als iedereen samen feestviert, gaat hij meteen naar huis. Omdat hij Luisa en de twee meisjes, de achtjarige Marion en de vijfjarige Petra, niet zo lang alleen wil laten.

‘Als je wil, mag je de kas al wel vast opmaken en naar huis gaan, Swetlana,’ zegt Else. ‘Mochten er toch nog gasten komen, dan kan ik die zelf wel bedienen. En zeg tegen August dat hij achter die vervelede kwestie met de gemeente aan gaat...’

Swetlana knikt en loopt naar de keuken om haar witte schort af te doen en haar jas te pakken. Ze ergert zich aan haar schoonmoeder, die August weer eens met een karweitje opzadelt. Schepte Else Koch niet altijd op dat ze de boekhouding, belasting en alle andere zakelijke aangelegenheden van het café helemaal alleen deed? Omdat haar Heinz immers meer van de menselijke en artistieke zaken was. En nu vraagt ze August bij elke kleinigheid om advies en wil ze dat hij brieven voor haar schrijft. Omdat een brief nu eenmaal doeltreffender is als het briefhoofd ‘August Koch, advocaat’ luidt.

Het opmaken van de kas neemt niet veel tijd in beslag, Swetlana spoelt de glazen van het jonge stel nog even af, dan droogt ze haar handen, neemt afscheid en loopt naar buiten. Het is een milde nacht, sterren staan aan de fluwelig donkere hemel, op de brede Wilhelmstraße is het autoverkeer tot stilstand gekomen. Het theater ligt er donker bij, op de blauwige noodverlichting op de tweede verdieping na. Verderop bij Blum fonkelen gekleurde lichtjes, ze hebben lampions opgehangen en op de tafeltjes staan kleine lantaarns. Omdat er geen auto's meer rijden, dringt het geluid van stemmen en gelach van de gasten door tot Café Engel. Swetlana zoekt in haar handtas naar de autosleutel en loopt naar haar wagen, die vlakbij geparkeerd staat. Sinds twee jaar is ze de trotse bezitter van een Volkswagen Kever, die August voor haar gekocht heeft, zodat ze 's avonds laat niet nog met de bus naar de Biebricher Landstraße hoeft.

Ze heeft net het portier geopend als een auto luid toeterend voorbijrijdt, en geschrokken drukt ze zich tegen de bumper aan. ‘Nog niet naar huis gaan! We hebben cadeaus bij ons!’ roept een mannelijke stem. Dat is Jean-Jacques!

De auto stopt voor Café Engel, de deuren vliegen open en de Frankrijkgangers wurmen zich naar buiten. Hilde schudt haar witte linnen rok uit, die helemaal gekreukt is, Frank hinkt een beetje en wil meteen zijn koffer hebben, Andi heeft moeite met het verwijderen van zijn lange ledematen van de achterbank. De tweeling is inmiddels twaalf jaar en ze hebben zich totaal verschillend ontwikkeld. Terwijl Frank van gemiddelde lengte en wat aan de mollige kant is, heeft Andi eind vorig jaar een enorme groeispurt gehad. Hij is inmiddels een halve kop groter dan zijn vader.

Swetlana sluit haar auto weer af en haast zich naar hen toe om te helpen met het naar binnen dragen van de bagage. Ook haar schoonouders zijn inmiddels naar buiten gekomen. Addi sleept met de reistasen, terwijl Hubsli Lindner een grote kamerplant naar binnen draagt. Hoe ze dat monster nog in de auto gekregen hebben, is Swetlana een raadsel. Er wordt dan ook niet voor niets beweerd dat de binnenkant van een Kever van elastiek en onbepakt rekbaar is.

In één keer is de neerslachtige stemming in Café Engel voorbij. De vakantiegangers worden omhelsd en gekust, lantaarns, glazen en flessen wijn worden naar buiten gedragen, Jean-Jacques opent een mand, waarin zijn moeder allerlei Franse lekkernijen gepakt heeft, en ze moeten twee tafels tegen elkaar aan schuiven om iedereen plek te bieden.

‘Pas de vin pour les enfants,’ roept Jean-Jacques, en hij geniet van het protest van zijn zoons, een bewijs dat ze hun Frans in die paar dagen weer goed opgepoetst hebben.

‘Nous ne sommes plus... we zijn geen kleine kinderen meer!’ roept Frank verontwaardigd. ‘Van grand-mère kregen we ook steeds wijn!’

‘Wijn met spuitwater dan... vooruit!’ beslist Else. ‘Hier ben ik de grand-mère, begrepen?’

Het wordt weer luidruchtig, zoals altijd als Jean-Jacques en zijn zoons bij elkaar zijn. Ze proosten op de veilige thuiskomst. Vanochtend zijn ze in alle vroegte vertrokken en onderweg hebben ze twee ‘picknicks’ gehouden. Jean-Jacques verdeelt gedroogde ham, zwarte olijven, geitenkaas en Franse baguette, Hilde vertelt over de lieflijke Céline, die inmiddels elf jaar is en het behoorlijk achter de

ellebogen heeft. Frank en Andi ontkennen het heftig, maar het klinkt alsof het kleine nichtje de tweeling behoorlijk om haar vinger heeft weten te winden.

‘Ik snap niet dat Pierrot en Jean-Jacques vroeger zo vaak ruzie hadden,’ roept Hilde uit. ‘Het grootste deel van de dag zaten ze samen op de wijnberg en ’s avonds hadden ze het alleen maar over hun werk.’

‘Allemaal dankzij jou, mon chou,’ zegt hij teder. ‘Jij hebt iedereen getemd. En maman is gek op je.’

Het gaat er vrolijk aan toe, de glazen klinken, Addi zet een bekend drinklied in. Heinz en Hubsli vallen in en Hilde zingt een octaaf hoger mee. Verderop in Café Blum gaan de eerste gasten al naar huis, terwijl het hier in Café Engel nu pas echt gezellig wordt. De meegebrachte cadeaus worden uitgepakt: schattige zakjes met gedroogde lavendel, die je tussen het linnengoed kunt leggen. Zoet gebak van de grand-mère. Wijnglazen en uiteraard rode wijn van het landgoed van de zwager. En een gedroogde ham, die Jean-Jacques zijn gasten in Eltville wil aanbieden.

‘Van Simone gekregen,’ vertelt hij. ‘Gekocht bij een kennis.’

Simone, de jongere zus van zijn schoonzus Chantal, is inmiddels getrouwd en woont met haar man in Marseille. Maar ze komt nog vaak bij haar zus op bezoek, wat – in Hildes ogen – weinig goeds zegt over haar huwelijk.

‘Die heeft zich helemaal populair gemaakt bij mijn zoons,’ zegt Hilde lachend. ‘Hoedt u maar vast, papa. Simone heeft Frank en Andi langspeelplaten gegeven.’

Sinds Kerstmis is de tweeling in het trotse bezit van een platenspeeler en sindsdien moet Else telkens weer met de bezemsteel tegen het plafond bonken, omdat het huis helaas nogal gehorig is.

‘Toch niet weer van die verschrikkelijke joelmuziek?’ kreunt opa Heinz. ‘Dat is toch alleen maar lawaai en geen muziek!’

‘Het is mieters, opa!’ zegt Frank. ‘Echte knallers!’

‘Kun je je niet als een normaal mens uitdrukken?’ berispt Hilde haar zoon. ‘Als je met opa praat...’

Ze onderbreekt zichzelf, omdat Jean-Jacques haar bij de arm pakt. ‘Is dat niet de telefoon?’

Iedereen is plotseling stil en luistert. En inderdaad, binnen in het café gaat de telefoon. Hilde sprint naar de draaideur en drukt hard tegen de panelen om nog op tijd bij het apparaat te zijn.

‘Dat is vast August,’ denkt Swetlana. ‘Die maakt zich natuurlijk zorgen, omdat ik nog niet thuis ben...’

Meteen daarop verschijnt Hilde weer. Met een ernstig gezicht. ‘Voor jou...’ zegt ze tegen Swetlana.

‘Ik kom!’

Als ze aan de andere kant van de draaideur alleen zijn met elkaar, slaat Hilde een arm om haar schouder. ‘Niet schrikken – het is de politie. Iets met Mischa...’

‘Mijn god...’ fluistert Swetlana ontdaan. ‘Is hij...’

Plotseling herinnert ze zich weer het ernstige ongeluk op de school in Swerdlowsk. Toen de kleine Mischa bewusteloos voor haar lag en ze eindeloos lang op de ambulance moest wachten.

Met trillende handen pakt ze de hoorn op. ‘Hallo? Met Swetlana Koch.’

‘Bent u de grootmoeder van Michael Koch?’ vraagt een schorre mannenstem.

‘Nee, zijn moeder. Wat is er gebeurd? Zegt u me alstublieft wat er met mijn zoon aan de hand is...’

‘Rustig maar. Uw zoon is hier op het bureau. Het zou fijn zijn als u hem zou kunnen ophalen...’

Hilde

Natuurlijk laat Hilde Swetlana niet alleen naar het bureau in de Friedrichstraße rijden. Ook Jean-Jacques bood aan om zijn schoonzus te begeleiden, maar volgens Hilde kon hij beter de tweeling naar bed jagen en mama helpen bij het opruimen van het café. Waarop hij gedaan had alsof hij zijn hakken tegen elkaar sloeg en zijn vlakke hand tegen zijn voorhoofd gezet had.

‘Aye, aye, sir!’

Haar ouders en Addi hadden moeten lachen. Jean-Jacques maakt altijd dit soort grapjes als hij aangeschoten is. Wat eigenlijk elke avond wel het geval is sinds hij begonnen is zijn eigen wijn te maken. Soms maakt ze zich wel eens zorgen om zijn lever. Maar dan lacht hij haar uit. Bij hem thuis kregen zelfs kinderen al hun ‘vin rouge’, aangelengd met een beetje water, en zaten de oude mensen ’s avonds met een wijntje voor hun huis. Dat was alleen maar gezond en hield de bacteriën op afstand.

Op het politiebureau worden ze met een beschuldigende blik ontvangen door een slanke, grijsharige beampte. Hilde voelt hoe erg Swetlana het allemaal vindt en ergert zich aan die zelfingenomen kerel, die eerst uitvoerig hun persoonlijke gegevens vastlegt.

‘Die jongen heeft een straffe hand nodig, mevrouw Koch,’ krijgt Swetlana te horen. ‘U wil toch niet dat hij op het slechte pad komt, of wel?’

Hilde moet zich beheersen om haar mond te houden. Dat uitgerekend Swetlana dit soort verwijten naar haar hoofd moet krijgen. Terwijl haar schoonzus zich toch al zo veel zorgen om haar innig geliefde, vertroetelde Mischa maakt. En meneer de betweter doet er nog een schepje bovenop: ‘Mocht u de jongen niet aankunnen, dan kunnen we u altijd een paar passende inrichtingen aanbevelen. Waar uw zoon discipline en structuur bijgebracht wordt. Dat zal hem goeddoen!’

Swetlana trekt bleek weg en Hilde kan zich niet langer inhouden.

‘Wat had u daarbij in gedachten, zo’n kamp, waarvan Duitsland er ooit zo veel had?’ vraagt ze hatelijk.

De reactie van de ambtenaar is heftig, zijn hals wordt helemaal rood en zwelt op boven zijn kraag. Boos staart hij Hilde aan, alsof ze een lang gezochte crimineel is.

‘Die tijden zijn voorbij, jongedame,’ briest hij. ‘Maar ook vandaag de dag kan het geen kwaad als dergelijke sujetten wat manieren bijgebracht wordt.’

Swetlana trekt aan haar mouw. Ze is bang dat de politieagent Mischa in zijn woede misschien een nacht in een cel zal opsluiten.

‘Wat heeft hij eigenlijk gedaan?’ vraagt Hilde, die zich iets minder snel laat intimideren.

Ze krijgen te horen dat Mischa samen met drie vrienden in dronken toestand een duik in een van de fonteinën voor het Kurhaus genomen heeft. Uitgerekend op het tijdstip dat de politie daar vanwege het concert van Callas surveilleerde.

‘Mijn god!’ zegt Hilde.

Omdat ze de ambtenaar niet nog meer op stang wil jagen, moet ze haar lachen inhouden. Hij staat op en gebaart dat ze hem moeten volgen. Ze lopen door een lange, lelijke gang, dan opent hij een deur waarachter zich een klein kamertje met een houten bank en een inbouwkast bevindt. Mischa zit in elkaar gedoken op de bank. Als de deur opengaat, tilt hij zijn hoofd op en frons zijn voorhoofd.

‘Niets aan de hand...’ mompelt hij. ‘Het is maar water. Was... een lolletje...’

Swetlana stort zich op haar oogappel, omhelst hem, jammert dat zijn kleding nat is en dat hij vast en zeker kou zal vatten.

‘Ach, Mischa... wat is dat toch allemaal... je moeder zoveel verdriet doen... al die stommiteiten... Verontschuldig je bij meneer agent!’

Mischa is dolblij dat hij hier weg mag, dat is duidelijk. Hij biedt de agent zowaar zijn excuses aan, dan loopt hij met onzekere passen met zijn moeder mee. Maar dat ze zijn hand wil pakken, gaat hem toch wat te ver.

‘Laat maar, mama... ik kan heus wel alleen lopen...’

Swetlana heeft tranen in haar ogen als ze in de auto stappen. Mischa klautert op de achterbank, vanwaar hij een onaangename alcoholgeur verspreidt, Hilde zit voorin naast Swetlana en probeert de boel wat te kalmeren.

‘Het was maar een kwajongensstreek, Swetlana. Niet zo slim – maar ook niet crimineel. August zal dat net zo zien.’

Maar als ze voor Café Engel uitstapt, heeft ze niet het gevoel dat ze veel bereikt heeft. Mischa zendt haar een gedeprimeerde afscheidsblik, Swetlana bedankt haar, terwijl het huilen haar duidelijk nog steeds nader staat dan het lachen.

In het café is het inmiddels donker, haar ouders zijn naar hun appartement vertrokken. Als ze de trap op loopt hoort ze de televisie, die papa aangezet heeft.

‘We wensen onze toeschouwers een rustige nacht...’

Zo laat al! Nu volgt het volkslied en daarna alleen nog ‘sneeuw’. Waarna mama de ‘buis’ uitzet en papa braaf naar bed gaat. Plotse-ling is Hilde doodmoe. De rit van Zuid-Frankrijk naar Wiesbaden was lang en vermoeiend geweest, met een ketende en ruziënde tweeling op de achterbank, Jean-Jacques die af en toe zijn geduld verloor en hard vloekte als een auto voor hen te langzaam reed, terwijl zijzelf de hele tijd haar best gedaan had om de stemming erin te houden. En dan die hitte – nee, ze wil nu alleen nog maar naar bed. In de gang van haar appartement aangekomen moet ze zich een weg bannen tussen alle koffers en tassen die haar mannen daar achteloos hebben laten staan.

Jean-Jacques ligt al te snurken in de ouderlijke slaapkamer, bij de tweeling brandt nog licht. Frank gluurt opgewonden door een kier van de deur en wil weten wat er met Mischa aan de hand is.

‘Moet hij nu naar de gevangenis?’

‘Nee, natuurlijk niet. Waarom slapen jullie nog niet? Morgen moeten jullie weer vroeg op en naar school!’

De vloer van hun kamer ligt bezaaid met grammofoonplaten. Alleen maar singeltjes met de nieuwste Amerikaanse hits. Je wordt bedankt, Simone. Morgen zal papa klagen over het lawaai en mama zal het natuurlijk weer volledig met hem eens zijn.

‘Oma was weer enorm aan het zeuren,’ klaagt Andi. ‘We moesten in bad van haar, omdat we zogenaamd zo vies waren. En onze haren wassen!’

De twee hebben het niet zo op uitgebreide wasbeurten. ’s Ochtends bevochtigen ze even hun gezicht en handen en poetsen hun tanden, maar vrijwillig zijn haar zoons al in geen jaren meer in bad gegaan. Volgens Swetlana zou die situatie binnenkort wel eens kunnen veranderen. Mischa gaat blijkbaar inmiddels zo vaak in bad dat August al geklaagd heeft over het hoge waterverbruik. Hij wast zich met een sterk geurende zeep die een vriendin uit Swerdlowsk hem stuurt, en sinds kort moet hij zich zelfs scheren.

‘Ze zijn nog onschuldig, Hilde,’ zei Swetlana glimlachend. ‘Als ze gaan veel wassen – dan is iets met meisjes.’

‘Maar wat is er dan met Mischa? Vertel toch, mama!’

Ze stelt als voorwaarde dat eerst alle platen opgeruimd worden, dan gaat ze op de rand van Andi’s bed zitten en vertelt.

‘Die politieagenten zijn echt niet goed bij hun hoofd!’ vindt Frank.

Hilde is het met hem eens, maar dat hoeven haar zoons niet te weten. In plaats daarvan zegt ze dat ze nu het licht uit moeten doen en moeten gaan slapen.

‘Morgen om zeven uur gaat de wekker!’

‘Vandaag,’ corrigeert Andi, de trotse bezitter van een polshorloge. ‘Het is al na middernacht.’

Ze dulden nog net een goedenachtkus, dan nestelen de twee zich onder hun dekens en doet Hilde de bedlampjes uit. Natuurlijk hebben de jongens moeite met de omschakeling, in Frankrijk zit iedereen tot diep in de nacht met vrienden en burens voor het huis, ook de winkels zijn veel langer open. Heel anders dan hier in Wiesbaden, waar om half zeven al niets meer te doen is.

Ze is jaloers op haar man, die al diep in slaap is en alleen af en toe wat voor zich uit mompelt. Zelf kan ze, ondanks haar vermoeidheid, niet in slaap komen; ze woelt en draait in haar bed, trekt haar deken omhoog om hem even later weer naar beneden te duwen, omdat ze het zo warm heeft.

Het waren onbezorgde dagen daar in Zuid-Frankrijk. Ze is echt van het zonovergoten landschap gaan houden, kent de plekjes waar je in het glasheldere water van beekjes kunt zwemmen, weet inmiddels welke wijnstokken van de Perriers zijn en welke van de burens, heeft zelfs vriendschap gesloten met de opvolger van de witte boerderijhond. Nog altijd kan ze niet alles verstaan wat de familieleden vertellen, daarvoor praten ze te snel. Maar over het algemeen kan ze het goed volgen en kan ze zichzelf ook verstaanbaar maken. Met Simone, die ook een paar dagen op bezoek was, kon ze Duits praten, omdat Jean-Jacques' schoonzus de Duitse taal aan het leren is.

‘Want weet je, in Marseille komen mensen uit allerlei landen bij ons in de bistro. Dan kan het geen kwaad om ook Engels en Duits te kunnen spreken...’

Het beste kan ze het vinden met Chantal, Pierrots vrouw. Een zachte, terughoudende vrouw, die op haar beurt van Hilde energieke karakter houdt. Ze hebben samen gekookt, waarbij ze over van alles en nog wat kletsten. Hilde kreeg te horen hoeveel ruzie de twee broers vroeger altijd hadden. Maar sinds de dood van hun vader en de afhandeling van de erfenis kunnen ze het verbazend goed met elkaar vinden.

‘Volgens Pierrot hield hun vader altijd meer van Jean-Jacques dan van hem. Dat deed hem pijn. En maman hield weer meer van Pierrot dan van Jean-Jacques. Ook dat was niet goed...’

Hilde heeft erover nagedacht en is tot de conclusie gekomen dat ze nooit een van haar zoons zal voortrekken ten nadele van de ander. Hoe verschillend ze ook zijn, toch is elk van de twee op zijn eigen manier haar geliefde kind. Frank, die altijd een grote mond heeft, maar op school slechts middelmatige cijfers haalt, en Andi, die eerder stil is, graag leest en eigenlijk – als het aan zijn klassenleraar gelegen had – nu op het gymnasium zou zitten. Maar Andi wilde in

geen geval naar een andere school dan zijn broer en dus hebben ze hem ten slotte samen met Frank naar de *realschule* gestuurd. August had hoofdschuddend gezegd dat ze de toekomst van hun zoon verknald hadden.

Eindelijk heeft ze de juiste slaappositie gevonden, wat ook wel hoogste tijd werd, aangezien de klok van de Marktkirche net twee uur geslagen heeft. Ach, ondanks alles is het toch fijn om weer thuis te zijn... Morgen zal ze de vakantiewas te lijf moeten, en daarna wil ze naar het café...

Maar dan is ze al in slaap en droomt van een huizenhoge berg in elkaar verstrengelde overhemden, broeken en jassen; blauwgeruite en witte sokken hangen eruit en helemaal bovenop Elses grijze bontjas van konijnenvel, die haar toewuift alsof hij nog in leven is. 'Was mij. Maar maak me niet nat!'

De volgende ochtend maakt Jean-Jacques haar op zijn heerlijke, teder manier wakker, al heeft hij vandaag wel wat haast. Het voorspel is minder uitgebreid dan tijdens de vakantie, maar ze geniet van zijn passie. En als het erop aankomt is haar geliefde nog net zo wild en onstuimig als ze het graag heeft. Waarbij haar eigen rol ook niet uitgevlakt mag worden. Als ze ten slotte moe maar voldaan in elkaars armen liggen, stelt ze met een blik op de wekker vast dat het nog maar half zes is.

'Maakt niet uit,' kreunt hij, terwijl hij de deken van zich af duwt. 'Ik moet ervandoor. De arbeiders zijn geboekt, ma colombe. Il faut que je travaille...'

Natuurlijk. Op zijn wijnberg is het onkruid gegroeid en moeten de jonge uitlopers opgebonden worden. De mooie, gezamenlijke vakantiedagen zijn voorbij – het alledaagse huwelijkse leven is weer begonnen en dat betekent: zij bekommert zich om het café en Jean-Jacques is aan het werk op zijn wijnberg. Zo gaat het van het voorjaar tot ver in de herfst, vorig jaar hebben ze zelfs in december nog de laatste druiven geoogst. Voor de ijswijn. Hoewel het resultaat niet echt tot Jean-Jacques' volle tevredenheid was. Wat hem er echter niet van weerhoudt om het dit jaar opnieuw te proberen.

Ze staat op, trekt haar ochtendjas aan en zet koffie. De broodjesjongen is al geweest, ze dekt de ontbijttafel en gaat zitten om een eerste kopje koffie te drinken, terwijl Jean-Jacques zich nog staat te scheren in de badkamer. Dat weet ze, omdat hij daarbij altijd het lied van de ‘Petite galère’ fluit.

Tijdens het ontbijt vertelt ze hem over Mischa’s laatste wandaad, maar hij luistert amper, is in gedachten al bij zijn wijnstokken. Hij schept een klodder jam op zijn bord en breekt het broodje in kleine stukjes, die hij er vervolgens in doopt en in zijn mond stopt. Erbij zwarte koffie. Het ontbijt is voor hem niet meer dan een korte, liefdeloze aangelegenheid – later zal hij met zijn medewerkers genieten van een echt ‘déjeuner’. De ham en kaas uit zijn geboortestreek heeft hij al ingepakt.

‘Adieu, ma petite Ilde... Zaterdag breng je me de garçons, d’accord? Ze kunnen veel leren...’

Een stevige omhelzing en een lange kus. Het weekend wil hij in Eltville blijven en de tweeling mag hem dan komen helpen. Jean-Jacques doet er alles aan om enthousiaste wijnboeren van zijn zoons te maken. Tot nu toe echter met matig succes. Frank haat het zware werk in de wijngaard en zegt dat ook gewoon; Andi voegt zich zwijgend, hij wil zijn papa niet kwetsen, maar zijn interesse in het beroep van wijnboer is minimaal. Zijn enthousiasme ligt op dit moment bij de astronomie, hij heeft een hele stapel boeken over het onderwerp bij de bibliotheek geleend.

Door het woonkamerraam kijkt Hilde toe hoe haar geliefde in zijn rode Goélette wegrijdt. Het bestelbusje heeft hij via vrienden in Frankrijk gekocht, een robuuste terreinwagen, waar je van op aan kan. Dat beweert hij tenminste.

Ondanks de koffie is ze nog steeds moe. De klok geeft kwart over zes aan, ze zou nog een half uurtje kunnen gaan liggen. Maar dan wordt er op de voordeur geklopt – mama Else, de notoire vroege vogel. Waarschijnlijk heeft ze gezien dat Jean-Jacques wegreed en heeft ze geconcludeerd dat Hilde dus wel wakker en aanspreekbaar zal zijn.

‘Lieve hemel – jullie hebben nog helemaal niet uitgepakt!’ roept ze bij de aanblik van de koffers en tassen in de gang.

Hilde slikt de geïrriteerde vraag in wanneer ze dat had moeten doen. In plaats daarvan biedt ze haar moeder een kopje koffie aan.

‘Een half kopje maar – ik heb beneden al koffiedronken...’

Else komt bij Hilde aan de ontbijttafel zitten en wil natuurlijk weten hoe het gisteravond afgelopen is.

‘Wat verschrikkelijk!’ zucht ze als ze het verhaal hoort, en ze slaat haar handen in elkaar. ‘Die arme August! Wat heeft hij zich toch op de hals gehaald met die bengel! Waarom moest hij die jongen ook zo nodig adopteren?’

‘Ik heb nu vooral medelijden met Swetlana,’ zegt Hilde. ‘Zij maakt zich vreselijke zorgen om Mischa.’

‘En terecht!’ concludeert Else harteloos. ‘Zit er nog koffie in de kan? Ik lust toch nog wel een slokje...’

Hilde krijgt voor de zoveelste keer te horen wat een gewetenloze man Mischa’s vader was en hoe jammer het toch is dat die jongen niet in een fatsoenlijk gezin heeft kunnen opgroeien. Zoiets kan nu eenmaal niet zonder gevolgen blijven.

‘En wat is er verder voor nieuws?’ onderbreekt Hilde haar. ‘Ik bedoel, wat het café betreft.’

Else haalt haar schouders op. Alles nog hetzelfde, niet veel gasten helaas, maar daardoor hebben ze wel een grondige schoonmaak kunnen houden, de spiegels opgepoetst, de etalages opnieuw gedecoreerd, en Addi heeft alle buitentafeltjes opnieuw geveerd.

‘De parasols zijn tijdens de winter wat verbleekt, maar ik denk dat ze nog wel een seizoen meekunnen.’

Hilde denkt daar anders over. Zij speelt met het idee van twee kleurig gestreepte markiezen, zoals ze die ook bij Blum hebben. Daar zorgen wel acht markiezen voor schaduw voor de gasten, die op moderne rieten stoelen met zachte kussens zitten. Hoewel Alma Knauss, die zich af en toe nog laat zien in Café Engel, vertelde dat die rieten stoelen bij Blum wel bij elke beweging onaangenaam zouden kraken. Wat haar er echter niet van weerhoudt om er regelmatig met vrienden en bekenden te gaan eten.

‘Markiezen? Wat denk je wel niet?’ zegt Else verontwaardigd. ‘Waar moeten we het geld vandaan halen?’

Voor de zoveelste keer legt Hilde haar uit dat je nu eenmaal moet

investeren, wil je mee blijven doen. Meteen krijgt ze als repliek dat de grote investering die ze acht jaar geleden gedaan hebben, Café Engel de flair van het artiestencafé ontnomen zou hebben. En dat de gasten hen daarom nu niet meer weten te vinden.

Hilde is het zat om telkens weer dezelfde discussies te voeren. Ze merkt alleen nog op dat je altijd vooruit moet blijven kijken en nooit achterom. Kleurige markiezen en nieuwe stoelen voor buiten – noodzakelijke investeringen.

‘We wachten het af, Hilde,’ zegt Else, terwijl ze het laatste restje koffie uit de kan voor zichzelf inschenkt. ‘Eerst moet August die nare kwestie met de gemeente oplossen.’

‘Wat voor kwestie?’

Er is blijkbaar een brief gekomen. Nee, Else heeft hem niet meer, ze heeft hem meteen doorgegeven aan August, zodat hij zich erom kan bekommeren.

‘Ze willen dat we de bouwkundige staat van het huis laten onderzoeken. Vanwege mogelijke oorlogsschade. Omdat zowel rechts als links van ons alles platgebombardeerd was, snap je?’

Ja, dat snapt Hilde. Ze herinnert zich het moment waarop ze met haar moeder tussen de puinhopen door liep nog maar al te goed, allebei huilend van geluk omdat hun huis er nog stond.

‘Mocht daarbij substantiële schade vastgesteld worden, dan zullen we die moeten laten repareren. Anders zou er een muur kunnen instorten en zouden er mensen gewond kunnen raken.’

Iets wat een tijdje geleden daadwerkelijk gebeurd is; gelukkig waren er geen dodelijke slachtoffers. Maar ja – Café Engel ligt dan ook direct aan een drukke straat en het zich uitbreidende verkeer doet de rest. Als er een zwaarbeladen vrachtwagen voorbijrijdt, staat boven in Hildes appartement de tafel te trillen en rinkelen de glazen in de kasten zacht.

‘August moet het afwijzen, we hebben tenslotte geen idee welke kosten daarbij op ons afkomen. Het zou zomaar in de duizenden kunnen lopen...’

‘Mocht het huis daadwerkelijk beschadigd zijn, dan zullen we toch iets moeten doen, mama,’ zegt Hilde.

Else is verontwaardigd. Onzin. ‘Dit huis staat al meer dan hon-

derd jaar rotsvast op zijn fundamenten,' beweert ze. 'Mijn ouders woonden hier, ik ben hier opgegroeid en jij en je broers...'

'Maar vroeger vielen er ook geen bommen, mama...'

'Nee, nee – August regelt het wel!' zegt Else. 'Dergelijke onzinnige uitgaven kunnen we ons niet veroorloven, Hilde!'

'Goed dan. Laten we in dat geval dan nadenken over die markiezen en nieuwe buitenstoelen...'

Maar Else wuift de slimme schaakzet van haar dochter weg. Op dit moment is er geen geld voor renovaties, ze mogen al blij zijn als het café uit de rode cijfers blijft.

Hilde kreunt, omdat ze geen stap verder gekomen is. Gelukkig is het tijd om de tweeling wakker te maken en mama begint hun boterhammen voor school alvast te smeren.

'Ik zal meteen een lading was mee naar beneden nemen,' kondigt ze aan. 'Zodat jullie iets om aan te trekken hebben.'

Sinds het afgelopen jaar zijn ze de trotse bezitters van een wasmachine, die een plekje gekregen heeft in het washok in de kelder. Al wordt hij alleen gebruikt voor de bonte was; de witte overhemden, tafelkleden, servetten en handdoeken kookt Else nog altijd in de grote wasketel. Waarna het sop in een emmer overgegoten wordt om de sokken in te wassen en ten slotte gebruikt wordt om de keldertrap mee te dweilen.

Als de morrende jongens naar school vertrokken zijn, heeft Hilde eindelijk tijd om de overgebleven koffers uit te pakken en het appartement enigszins op orde te brengen. Andi heeft een tas vol stenen en rivierschelpen in zijn koffer weten mee te smokkelen. Hij is een enthousiaste verzamelaar van van alles en nog wat, in zijn kledingkast stapelen de sigarendoosjes zich op, zorgvuldig aan de zijanten gemerkt.

Mineralen, zomer 1958, Neuville, bij de rivier of: Schelpen en dode kreeft, zomer 1958, Neuville, bij de rivier.

In Franks koffer ontdekt ze een pakje Gauloises, dat ze meteen in de zak van haar schort stopt. Zozo – er wordt dus al stiekem gerookt. Dat moet ze Jean-Jacques vertellen.

In het café staat Luisa vandaag te bedienen, Hilde gaat pas tegen half elf naar beneden. Dan verschijnt ook papa in het café om te ontbijten. Al op de trap hoort ze dat er problemen zijn beneden.